

Warszawa, 5 grudnia 2025 r.

**Szanowny Pan
Piotr Rypson
Dyrektor Departamentu Dziedzictwa Kulturowego
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
ul. Krakowskie Przedmieście 15/17
00-071 Warszawa**

Szanowny Panie Dyrektorze,

w odpowiedzi na korespondencję elektroniczną z dn. 14 listopada, uprzejmie dziękuję za przekazanie do prekonsultacji projektu nowelizacji ustawy o muzeach, przygotowanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Polskie Stowarzyszenie Inwentaryzatorów Muzealnych (PSIM) dwukrotnie, w 2021 i 2024 roku, składało w Departamencie swoje postulaty dotyczące zmian tego najważniejszego dla muzealników dokumentu i deklarowało wsparcie na poziomie konsultacji i dostarczania praktycznych przykładów, które mogłyby posłużyć jako punkty odniesienia do projektowanych zmian. Wciąż podtrzymujemy chęć współpracy w tym zakresie.

Po zapoznaniu się z treścią przesłanego projektu, a szczególnie artykułów odnoszących się bezpośrednio do zarządzania zbiorami muzealnymi i specyfikacji samych zbiorów, z przykrością stwierdzamy, że zaproponowane zmiany utrudniają poruszanie się po ustawie. Dokument wymaga napisania od nowa i zgodnie z techniką legislacyjną powinien zawierać słownik pojęć, którymi posługuje się ustawa. Zmiany powinny być spójne i konsekwentnie odnosić się do pojęć, nazw własnych w niej zastosowanych, a w szczególności wprowadzić większe uporządkowanie materii.

Przykładem tego jest rozdział 4 ustawy, odnoszący się do zarządzania zbiorami, który powinien odzwierciedlać kolejność powszechnych w muzeach procesów, a więc powinien zaczynać się od pozyskiwania obiektów do zbiorów, poprzez ich ewidencjonowanie, przechowywanie, kontrolę, udostępnianie, digitalizowanie, użyczenie itd. Obecnie rozdział ten rozpoczyna się i skupia głównie na procesie deakcesji zbiorów. Jednocześnie proces ten jest rozproszony w samej ustawie pomiędzy skreślenia z inwentarza a likwidację muzeum i tryb postępowania ze zbiorami.

Ustawa powinna wprost wskazywać na relacje z innymi aktami i w jakim zakresie mają się one uzupełniać lub które z nich mają pierwszeństwo nad ustawą o muzeach. Szczególnie istotne są tu ustawy o rachunkowości (w odniesieniu do kwestii uzgadniania bilansów, postępowania z brakami oraz kwestii VAT uniemożliwiających muzeom choćby bezpłatne udostępnianie odwozorwań zbiorów), ustawy o narodowym zasobie archiwalnym (w odniesieniu do archiwaliów o statusie muzealiów), ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (m.in. obowiązku wpisywania do rejestru zabytków muzealiów wykreślonych z inwentarza muzealnego i

tęgo, kto odpowiada za inicjowanie całego procesu), ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (kwestie licencji, zbiorów born digital, dozwolonego użytku) oraz o broni i amunicji (przechowywanie broni w muzeach oraz przyjmowanie jej do depozytu).

Projekt ustawy wprowadza nowe pojęcia jak „depozyt konieczny”, nie mające odpowiedników w prawie kodeks cywilny, nie podając ich specyfikacji. Rewizji wymagają również zapisy odzwierciedlające tradycyjne wyobrażenia o kadrze muzealnej i grupie zawodowej muzealników. Wyzwania, jakie stoją przed pracownikami instytucji kultury oraz nowe kompetencje, jakich się od nich wymaga, od dawna zaczęły wykraczać poza dotychczasowy obszar działalności muzeów.

Uważamy, że trwający od 10 lat z przerwami, tryb prac nad ustawą, oparty na przesyłaniu do MKiDN tabel z propozycjami zmian w treści i doklejaniu kolejnych artykułów nie sprawdził się. Postulujemy powołanie szerszego zespołu, składającego się z przedstawicieli organizacji społecznych oraz radców prawnych, którzy bazując na wiedzy i doświadczeniu prawników i muzealników opracują ustawę w nowej, uporządkowanej treści. Celem aktualizacji tego dokumentu powinno być usprawnienie funkcjonowania muzeów i wyjście na przeciw zmianom, jakie zachodzą we współczesnym świecie.

Jednocześnie wspieramy i doceniamy inicjatywę MKiDN i wysiłek włożony w przygotowanie nowelizacji ustawy o muzeach i dziękujemy za zaproszenie do prekonsultacji. W odpowiedzi na nie, przesyłamy w załączeniu uzupełnioną kolejną tabelę z uwagami i propozycjami zmian przepisów i podtrzymujemy naszą deklarację ws. dołączenia do zespołu konsultującego i konfrontującego projekty zapisów z praktyką.

Podkreślamy jednak, iż obecna formuła, obrany kierunek i zakres zaproponowanych zmian nie odpowiadają skali wyzwań stojących przed muzealniczkami i muzealnikami. W ocenie stowarzyszenia konieczne jest odejście od trybu tabelarycznych konsultacji na rzecz pogłębionej, wspólnej pracy koncepcyjnej nad kształtem nowej ustawy. I członkinie i członkowie PSIM deklarują do dalszych prac pełne zaangażowanie.

Z wyrazami szacunku,

Aldona Modrzewska
Prezesa

Polskiego Stowarzyszenia Inwentaryzatorów Muzealnych